

С Т А Н О В И Щ Е

Относно: Научната, научно-приложната и професионално-академична дейност и продукцията, представена за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент” в Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски”.

Професионално направление: 3.7. Администрация и управление (бизнес-планиране и контрол).

Обява: Държавен вестник, бр.64/16.08.2016 г.

Изготвил становището: Доц. д-р Мирослава Христова, преподавател към Катедра „Стопанско управление” на Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски” и член на Научното жури.

Основания за изготвяне на становището: Заповед № РД 38 – 666/18.10.2016 г. и Решение на Факултетния съвет на Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, Протокол №7 от 20.09.2016 г.

За участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент” по професионално направление 3.7. Администрация и управление (бизнес-планиране и контрол) е подал документи единствен кандидат гл. ас. д-р Теодор Стоянов Атанасов – преподавател към катедра „Стопанско управление” на Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски”.

1. Кратко представяне на кандидата

Гл. ас. д-р Теодор Стоянов Атанасов е магистър по икономика от Университета за национално и световно стопанство, и доктор по Администрация и управление от Софийски университет „Св. Климент Охридски”. Има специализации в Япония, Холандия, Германия, и др. в областта на стратегическото управление, приватизацията и капиталовите пазари, изграждането и функционирането на съвместни предприятия, германският опит в изграждането на социално пазарно стопанство и др. Заемал е ръководни длъжности в държавната администрация и в стопански организации. Участвал е в работни групи за разработване на нормативни актове в областта на управлението на икономиката, както и в разработването на планове за развитие на фирми. Притежава лиценз за оценител от Агенцията за приватизация.

2. Обща характеристика на научно-изследователската дейност на кандидата

Гл. ас. д-р Теодор Атанасов участва в конкурса с 21 научни публикации, които не са използвани при защита на докторската му дисертация. Те включват две монографии, три студии, осем статии в специализирани научни издания с редколегия, годишници и сборници, четири статии в сборници от международни научни конференции, три статии в сборници от конференции в страната и едно

учебно помагало. От така представените публикации, 18 са самостоятелни и три са в съавторство.

От приложената справка от Университетската библиотека при Софийски университет „Св. Климент Охридски” е видно, че активната публикационна дейност на кандидата намира отражение в открити индексирани публикации в международни научни бази данни и в Националната библиография на Република България.

Научните публикации на кандидата могат да бъдат групирани в няколко тематични направления със съответните номера от списъка с публикации за участие в конкурса:

2.1. Бизнес-планиране. В монографията „Бизнес-планиране и контрол”(№1) са представени систематизирано основните въпроси и проблеми, свързани с разработването на бизнес-плана на фирмата. В нея тематично биха могли да бъдат обособени четири раздела. В първия раздел бизнес-планирането се разглежда в методологически аспект. Вторият раздел разглежда необходимите анализи и съответстващия им инструментариум, необходими за изясняване на средата на фирмата – външна и вътрешна, като на основата на многобройни примери е посочена възможната интерпретация на резултатите от тях. Третият раздел разглежда въпросите, свързани с бъдещата, по-висока степен на развитие на фирмата и произтичащите от това цели и стратегии за тяхното достигане. Четвъртият раздел обхваща т.нар. функционален раздел на бизнес-плана.

В публикацията „Фирменият бизнес-план. *Как основни европейски и национални стратегически документи и Оперативни програми 2014 – 2020 могат да подпомогнат информационно разработването на фирмения бизнес-план*” (№21) авторът аргументира нуждата, при разработването на фирмения бизнес-план, от вземане под внимание на основни стратегически и програмни документи на макрониво, имащи отношение към подобряване на бизнес-средата, стимулиране на предприемачеството и подпомагане развитието и конкурентоспособността на бизнеса. Синтезирано са представени факторите, наложили разработването и приемането на съответния документ, и връзката на документа с други документи. Това позволява да бъде очертан кумулативния ефект от тяхното действие и придобиването на цялостен и задълбочен поглед върху стратегическата насоченост на следваните политики на макрониво, а оттук и идентифицирането и формулирането на по-точно произтичащи от тях възможности и заплахи за фирмата.

2.2. Бизнес-инкубатори и бизнес-инкубиране. Във второто тематично направление е налице цялостен анализ на феномена бизнес-инкубатор. За разлика от преобладаващия в научните публикации описателен подход, даващ изчерпателно описание на видимата страна на бизнес-инкубатора, в монографията „Бизнес-инкубаторите. Същност и разпространение.” (№2), авторът изяснява неговата социално-икономическата същност като субект, подпомагащ новосъздадените фирми и разкрива движещите сили, водещи до промяна, развитие и обогатяване на този феномен. В студията „Бизнес-инкубаторите в България – състояние, проблеми и перспективи за развитие.” (№3) е представено актуалното състояние на бизнес-

инкубаторите в България, идентифицирани са институционални пропуски и слабости при тяхното изграждане, и са разкрити причините, довели до прекратяване дейността на значим брой инкубатори. Водеща констатация тук засяга формулираните слабости, които имат системен характер и подчертан отрицателен ефект. На основата на данни от направено проучване авторът формулира основните проблеми, пред които са изправени българските инкубатори и разкрива пораждащите ги причини. На тази основа той прави препоръки за подобряване на тяхната дейност и на средата на тяхното функциониране (№№3, 6).

2.3. Фирмено управление. В третото тематично направление сред по-важните изследвани въпроси се открояват: разкриването на природата на малките и средни предприятия в новата среда от края на XX и началото на XXI век, направените изводи относно мястото, ролята и значението на малките и средни предприятия в икономическата екосистема (№5), изведените и систематизирани основни проблеми пред малките и средни предприятия в България, в т.ч. произтичащи от присъединяването на страната към Европейския съюз (№№5, 9), както и формулираните препоръки, които фирмите трябва да имат предвид при разработването на бизнес-стратегии и бизнес-планове (№№5, 9, 16, 19, 20). Изследвани са фирмените практики по отношение на социалната политика във фирмите и нейното отражение в техните бизнес-планове (№17). Разработена е методология и е анализирано влиянието на кризата 2009 – 2010 г. върху българските фирми (№14).

2.4. Бизнес-среда, институции и приватизация. В това направление в разработките се съдържат задълбочен анализ на състоянието на институционалната среда и формулирани стратегически проблеми за институциите в условията на преход (№№8, 10). Обоснована е необходимостта от тясно обвързване на стимулиращата политика по отношение на фирмите с тяхното постигане на формулирани на макро-ниво обществени цели (№№1, 2, 5). Идентифицирани са промените в бизнес-средата у нас като резултат от присъединяването ни към Европейския съюз, поначало коренно променящи общите условия за бизнес и изискванията към пазарните субекти и институциите (№№19, 20). Аргументирана е тезата за приватизацията като дълбока социално-икономическа трансформация и са формулирани препоръки по отношение на нейните цели и обхват (№№11, 12).

2.5. Устойчиво развитие. В това направление е изяснена същността на устойчивото развитие като нова социална категория (№№4, 15), формулирани са необходимите предпоставки за реализацията на неговите принципи (№15) и изискванията, които то поставя пред фирмите (№18).

В научните си трудове авторът излага аргументирана защита на позициите си по разглежданите въпроси. Множество препратки към литературни източници позволяват да осветляването на разглеждания проблем от различни гледни точки, както и разширяване познанието на читателя по разглежданите проблеми. Включени са редица пояснения и са използвани множество примери за по-достъпно представяне на изложени тези.

3. Значимост на приносите за науката и практиката

От представените за конкурса трудове на гл. ас. д-р Теодор Атанасов можем да направим извод, че това са изследвания, отговарящи на научните стандарти. При изясняването на същността на актуални процеси и явления, авторът прилага оригинален подход и предоставя собствени дефиниции на редица понятия и категории, като задълбоченият теоретичен анализ се съчетава с практическо развитие на разглежданите тематични области. Анализът на публикациите разкрива, че кандидатът има приноси в основни направления на управлението, както на ниво фирма, така и от гледна точка на общата бизнес-среда. Приносите съответстват изцяло на авторската справка. По-конкретно, можем да посочим следните по-важни научни и научно-приложни приноси: (1) Цялостно анализиране, систематизиране и характеризирание на тематичната област „бизнес-планиране“ (№№ 1, 21). (Теоретично е обоснована нуждата от бизнес-планиране, като резултат от еволюцията във взаимоотношенията фирма – екзогенна среда, приложен е нов подход към разработването на бизнес-плана на фирма, при който фирмата бива разглеждана в нейния по-широк контекст, като обществен институт, част не само от бизнес екосистемата, но и от социума, и имаща, в тази връзка, отношение към постигането на по-общите социално-икономически цели на обществото. Следващи приноси обхващат систематизирането на основните въпроси и проблеми, свързани с разработването на бизнес-плана на фирмата; идентифицирането, анализа и систематизирането на основни стратегически документи с фокус върху икономиката и бизнеса, както на национално, така и на ниво ЕС, и е проследена логическата връзка между тях; представянето на политиките по отношение на предприемачеството и подкрепата на бизнеса в тяхната системност и единство); (2) Обогатяване на теорията и практиката в областта на „бизнес-инкубирането“ (№№ 2, 3, 6). (Приложен е нов подход към теоретичния анализ на бизнес-инкубаторите и изяснена социално-икономическата същност на бизнес-инкубаторите като субект, подпомагащ новосъздадените фирми, както и са разкрити движещите сили, водещи до промяна, развитие и обогатяване на този феномен (№ № 2, 6). Разработена е концептуална рамка за анализ на бизнес-инкубаторите на базата на направен литературен анализ и проучен опит в различните страни, и са използвани изследователски методи, които позволяват да се идентифицира състоянието на бизнес-инкубаторите у нас и установят причините за това състояние (№ 3). Направени са препоръки за подобряване както на дейността на самите инкубатори, така и на средата, в която те функционират (№№ 3, 6)); (3) В областта на подобряването на фирменото управление е обоснована нуждата и е приложен нов подход при очертаване на проблемите на фирмите, в основата на който лежи разбирането за фирмата като социално-икономическа, а не само бизнес-единица (№№1, 17), идентифицирани са промените, отнасящи се до мястото и значението на малките и средни предприятия в икономическата екосистема като резултат от прехода към пазарна икономика, и са формулирани и систематизирани основните проблеми, пред които те са изправени при този преход (№5), дефинирани и систематизирани са основни предизвикателства и благоприятни възможности, с

които ще се сблъскат българските фирми при присъединяването на страната към Европейския съюз и са формулирани препоръки, които трябва да се имат предвид при разработването на техните бизнес-стратегии и бизнес-планове (№№ 9, 16, 19, 20), разработена е методология и е анализирано влиянието на кризата 2009 – 2010 г. върху българските фирми (№14); (4) Аргументирана е тезата, че след присъединяването на България към Европейския съюз е формирана единна икономическа система, от която българската икономика е органична част, което коренно променя общите условия за бизнес, вкл. параметрите на бизнес-средата, пазарните субекти, изискванията към тях и институциите (№19). Това е нова отправна методологична точка, която е използвана при формулиране на проблемите пред бизнеса и институциите (№20) и препоръките към тях. (5) Анализирано е състоянието на институционалната среда и са формулирани стратегически за институциите в условията на преход проблеми, като е обоснован изводът, че в условията на преход техните функции надхвърлят необходимия минимум, валиден за страните с развита пазарна икономика. На тази основа са формулирани основни изисквания към тях и е очертана насока на тяхното действие, с оглед отговаряне на тези изисквания (№№8, 10). (6) Аргументирана е тезата за приватизацията като дълбока социално-икономическа трансформация, а не просто смяна на собствеността. От тази методологична гледна точка са изяснени стратегически за нея въпроси и формулирани препоръки по отношение на цели и обхват на приватизацията, темпове на осъществяване на процеса и неговото структуриране в програми (№№11, 12). (7) Изяснена е същността на устойчивото развитие като нова социална категория (№№4, 15), обоснована е връзката „социална кохезия” – „устойчиво развитие” (№4), формулирани са необходимите предпоставки за реализация на принципите на устойчиво развитие (№15) и изискванията, които то поставя пред фирмите (№18).

4. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на гл. ас. д-р Теодор Атанасов в Софийски университет „Св.Климент Охридски” обхваща самостоятелен лекционен курс и семинарни занятия по дисциплината „Бизнес-планиране и контрол”, в бакалавърската степен на обучение в Стопански факултет, и самостоятелен лекционен курс и семинарни занятия по дисциплината „Бизнес-планиране и контрол в управлението”, в магистърската програма „Екомениджмънт“ в Биологически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Наред с това, гл. ас. д-р Теодор Атанасов участва с лекции и водене на семинарни занятия в дисциплината „Основи на управлението, вкл. Бизнес-планиране и контрол” в магистърската програма по Бизнес-администрация за неспециалисти в Стопански факултет.

Гл. ас. д-р Теодор Атанасов има разработен в електронен вариант и наличен в системата за електронно обучение на Софийски университет „Св.Климент Охридски” курс по „Бизнес-планиране и контрол”.

Научен ръководител и рецензент е на множество дипломни работи в магистърските програми на Стопански факултет.

Гл. ас. д-р Теодор Атанасов има значителен по обем учебно-преподавателска дейност, която напълно отговаря на изискванията на конкурса. Той е утвърден и уважаван от студентите преподавател, винаги получавал позитивни оценки при атестации и се ползва с авторитет сред своите колеги-преподаватели.

Наред с преподавателската си дейност в Софийски университет „Св.Климент Охридски” гл. ас. д-р Теодор Атанасов е провеждал лекционни курсове по „Стратегическо планиране” и по „Разработване на стратегии и формиране на политики” с ръководители от държавната администрация в Института по публична администрация.

В методически и съдържателен план съдържащите се оригинални авторски тези, подходи и резултати от изследователската дейност в представените научни разработки могат да бъдат използвани за целите на учебния процес в дисциплината „Бизнес-планиране и контрол”, както в бакалавърската степен на обучение, така и в магистърската програма по Бизнес-администрация за неспециалисти в Стопански факултет, и в магистърската програма по Екомениджмънт в Биологически факултет на Софийски университет „Св.Климент Охридски”.

5. Критични бележки и препоръки

Основната критична бележка и същевременно препоръка е липсата на цялостни публикации на английски език, което не дава възможност на иначе оригиналните тези на автора да придобият по-голяма публичност.

Заклучение

Представените публикации на кандидат гл. ас. д-р Теодор Атанасов разкриват задълбочено познаване на изследваната проблематика, собствено осмисляне на всяка тема и аргументирана защита на авторските виждания. Те, както и качеството и обема на педагогическата му дейност, позволяват гл. ас. д-р Теодор Атанасов да бъде характеризирани като зрял изследовател и преподавател, със собствени позиции по редица ключови управленски и икономически въпроси. Неговите научни приноси в представените за рецензиране в конкурса публикации, както и качеството и обема на педагогическата му дейност, дават основание за заключението, че е налице изпълнение на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”, както и на допълнителните количествени изисквания на Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Това ми дава основание убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да предложи присъждането на гл. ас. д-р Теодор Атанасов на длъжността „Доцент” по професионално направление 3.7. Администрация и управление (бизнес-планиране и контрол).

21.11.2016г.

Доц. д-р Мирослава Христова